

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΠΟΛΔ : Η πολιτική δίκη σε επικίνδυνη περιδίνηση

*Εισήγηση του Προέδρου
στην Ημερίδα-παρέμβαση της Ολομέλειας των Προέδρων
των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος της 9/9/2021*

ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Πρόκειται για ένα ζήτημα που κατατρύχει το σώμα από το 2014. Ένα ζήτημα, για το οποίο διεξήγαμε το πρώτο πανελλαδικό δημοψήφισμα, όπου το σώμα με συντριπτικό ποσοστό (93%) απέρριψε τον επιβληθέντα από τους δανειστές Κώδικα. Όπως είχαμε από την αρχή επισημάνει ο νέος Κώδικας εξοβελίζει στην διαγνωστική δίκη την εμμέτρηση απόδειξη και θεσμοθετεί μια κόλουρη αποδεικτική διαδικασία βασισμένη κυρίως σε έγγραφα, η οποία αντιβαίνει στην κοινή λογική και **υπονομεύει την αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας**, ενώ στην διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης ανατρέπει την ισορροπία του μέχρι τώρα ισχύοντος συστήματος και **ευνόησε εξόφθαλμα τις Τράπεζες σε βάρος των οφειλετών**. Το δικηγορικό σώμα συμμετείχε και στήριξε, τότε, το εναλλακτικό πόνημα της δεύτερης νομοπαρασκευαστικής επιτροπής που συστάθηκε υπό την προεδρία του Δημήτρη Κράνη (γνωστής ως «**Επιτροπής Κράνη**»), η οποία αντιμετώπισε πολλές από τις δικονομικές στρεβλώσεις του αρχικώς προταθέντος Κώδικα (της «**Επιτροπής Χαμηλοθώρη**»). Δυστυχώς, η τότε προσπάθεια **δεν απέδωσε κανένα καρπό** διότι προσέκρουσε στις συμπληγάδες αφενός της **στείρας άρνησης των δανειστών** και αφετέρου της **ομολογημένης αδυναμίας των τότε Κυβερνήσεων** να αγγίξουν τον Κώδικα. **Ηττώλεια αυτοδύναμης κανονιστικής ισχύος της Ελληνικής Δημοκρατίας** μάλιστα ομολογείται πανηγυρικά στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4335/2015, όπου αναφέρεται ότι «*Το μοναδικό κείμενο το οποίο έχει λάβει τη σύμφωνη γνώμη των θεσμών είναι το σχέδιο νόμου «Τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας»* -εννοεί τον Κώδικα της

Επιτροπής Χαμηλοθώρη- που έχει κατατεθεί στη Βουλή των Ελλήνων το Νοέμβριο του 2014».

Δυστυχώς, η δυστοπική πραγματικότητα που διαμορφώθηκε κατά τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του Κώδικα δικαίωσε τις απόψεις και τις αντιρρήσεις μας:

- Αντί για τη θρυλούμενη επιτάχυνση, επήλθε **τεράστια επιβράδυνση** στην απονομή της δικαιοσύνης. 6 χρόνια μετά την εφαρμογή του νέου Κώδικα οι δικάσιμοι είναι πολύ συντομότερες στις ειδικές διαδικασίες, όπου η διαδικασία παρέμεινε ως επί το πλείστον αμετάβλητη, και πολύ **μακρότερες στην τακτική διαδικασία, που αποτέλεσε το επίκεντρο της δικονομικής «αντιμεταρρύθμισης».**
- Οι ένορκες βεβαιώσεις έγιναν ο κανόνας, καθώς σπανίως διατάσσεται επανάληψη της συζήτησης για την εξέταση μαρτύρων, με αποτέλεσμα **η αποδεικτική διαδικασία να είναι αλυσιτελής,** αφού τα κείμενα των ενόρκων βεβαιώσεων εν πολλοίς προετοιμάζονται εκ των προτέρων και χάνεται η δυνατότητα ανεύρεσης της ουσιαστικής αλήθειας μέσω της αντεξέτασης του μάρτυρα στο ακροατήριο.
- Έχουν σχεδόν **εξαντληθεί οι διαθέσιμοι αποθηκευτικοί χώροι** στα μεγάλα πρωτοδικεία με αποτέλεσμα οι δικογραφίες να στοιβάζονται σε ακατάλληλους χώρους, *εική και ως έτυχε,* να **χάνονται σχετικά,** και να επικρατεί **εικόνα τριτοκοσμικής χώρας** στην απονομή της δικαιοσύνης.
- Η κατάργηση του συστήματος **προσωρινής δικαστικής προστασίας στην εκτέλεση,** είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να προστατευθεί αποτελεσματικά κατά την έναρξη της αναγκαστικής εκτελέσεως ο οφειλέτης από παράνομες ή καταχρηστικές ενέργειες του δανειστή. Στην πράξη είναι γνωστό ότι χάθηκαν περιουσίες λόγω της αδυναμίας του οφειλέτη να τύχει πλήρους αποτελεσματικής και κυρίως **έγκαιρης** δικαστικής προστασίας.

Στο πλαίσιο των αρχών καλής νομοθέτησης συνεστήθη στο Υπουργείο Δικαιοσύνης επιτροπή για την επικαιροποίηση του Κώδικα κατ' άρθρο 56 ν. 4622/2019 υπό την Προεδρία της Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου κ. Μαγιάκου. Μετά την ολοκλήρωση

των εργασιών της Επιτροπής, συνεστήθη από τον τότε Υπουργό κ. Μιχάλη Καλογήρου, νομοπαρασκευαστική επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου διατάξεων, αρχικώς υπό την προεδρία του επ. Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου Δημήτρη Κράνη, και ακολούθως νεότερη, υπό την προεδρία της Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, Αλτάνας Κοκκοβού.

Το Φεβρουάριο του 2021 κι ενώ η άνω Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή συνεδρίαζε, δια στόματος του Υπουργού Δικαιοσύνης εξαγγέλθηκε η θέσπιση της «πιλοτικής» δίκης. Αμέσως, τα αρμόδια συλλογικά όργανα του σώματος, η Συντονιστική Επιτροπή και το ΔΣ του ΔΣΑ αντιτάχθηκαν δημόσια με αποφάσεις τους (απόφαση Συντονιστικής της 18.2.2021 <https://bit.ly/3nfZHDB> & απόφαση ΔΣ ΔΣΑ της 23.2.2021) <https://bit.ly/3jWQ5LI> , οι οποίες έχουν αναρτηθεί στις ιστοσελίδες της Ολομέλειας και του ΔΣΑ.

Εντός του Μαρτίου, συγκροτήθηκε Ειδική Επιτροπή της Ολομέλειας, στην οποία συμμετείχαν ως Πρόεδρος ο Καθηγητής Κωνσταντίνος Καλαβρός, και ως μέλη οι Καθηγητές Καλλιόπη Μακρίδου, Σπυρίδωνας Τσαντίνης, Νικόλαος Κατηφόρης, καθώς και Πρόεδροι της Ολομέλειας (Νικολέττα Μπασδέκη, Μαρία Μάρκου και ο δικηγόρος Θεμιστοκλής Κλουκίνας). Με γνώμονα την επιτάχυνση και απλούστευση των διαδικασιών, την ασφάλεια δικαίου και τη διασφάλιση της ισόρροπης θέσης των διαδίκων, η Επιτροπή, διατύπωσε συγκεκριμένες προτάσεις και επεξεργάστηκε νομοτεχνικά ρυθμίσεις τροποποιητικές του ΚΠολΔ για την άρση των υφιστάμενων δυσλειτουργιών και προβλημάτων, οι οποίες επίσης έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ολομέλειας και του ΔΣΑ.

Οι προτάσεις της Ειδικής Επιτροπής της Ολομέλειας τέθηκαν υπ' όψιν του Υπουργού και της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής ήδη από τον Ιούνιο του 2021, όταν μας κοινοποιήθηκε το τελικό σχέδιο της Επιτροπής(επισυνάπτεται).

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έθεσε εν τέλει σε δημόσια διαβούλευση, εν μέσω πλήρους θέρους (19.8.2021) σχέδιο διατάξεων, που απείχαν κατά τι κατά περιεχόμενο από το πόρισμα της Νομοπαρασκευαστικής.

Στο τελικό κείμενο διατάξεων που τέθηκε σε διαβούλευση, ορισμένες από τις προτάσεις της Ολομέλειας έγιναν δεκτές από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με αποτέλεσμα να υπάρξουν βελτιωτικές ρυθμίσεις σε επιμέρους διατάξεις, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο του υπό διαβούλευση, σχεδίου νόμου, ενώ άλλες κομβικές διατάξεις που προτείναμε δεν έγιναν δεκτές. Αυτή τη φορά η προσπάθειά μας εν σχέση με τον 4335/15 είχε κάποια αποτελέσματα.

Β. ΣΗΜΕΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

Στα θετικά συγκαταλέγεται ότι:

- Η τροποποίηση του άρθρου **938 ΚΠολΔ** καθιστά επιτρεπτή πλέον την άσκηση **αίτησης αναστολής** εκτέλεσης στην περίπτωση κατάσχεσης κινητών και κατάσχεσης εις χείρας τρίτου. Παρέχεται με τον τρόπο αυτό δικαστική προστασία σε οφειλέτες, η οποία δεν προβλεπόταν από το μέχρι σήμερα ισχύον πλαίσιο.
- Στην τακτική διαδικασία, για την εκκίνηση της προθεσμίας υποβολής των προτάσεων λαμβάνεται πλέον υπόψη η λήξη της προθεσμίας επίδοσης (και όχι κατάθεσης) της αγωγής.
- Προβλέπεται πλέον προθεσμία **πέντε (5) εργασίμων ημερών για την προσθήκη-αντίκρουση στις ειδικές διαδικασίες**, ώστε να υπάρχει επαρκής χρόνος για την προετοιμασία, αξιολόγηση και αντίκρουση των προτάσεων του αντιδίκου.
- Στην ανακοπή τρίτου, κατ' **άρθρο 936 ΚΠολΔ**, δύναται πλέον να σωρευτεί και **αίτημα απόδοσης του πράγματος**.
- Επεκτείνεται το προνόμιο των δικηγόρων στο άρθρο 975-977 ΚΠολΔ.
- Παγιοποιείται η δυνατότητα λήψης **ενόρκων βεβαιώσεων από δικηγόρους**.

Γ. ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ

Παρά τις ανωτέρω βελτιωτικές ρυθμίσεις όμως, το **τεθέν σε δημόσια διαβούλευση προσχέδιο νόμου** ουδόλως επιλύει τα προβλήματα, που αναδείχθηκαν από την εφαρμογή του ν. 4335/2015 και **τα οποία είχαμε επισημάνει με τις προτάσεις μας στο Υπουργείο και τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή.** Το προσχέδιο νόμου, διατηρεί την κούρατη αποδεικτική διαδικασία των ενόρκων βεβαιώσεων

(στην τακτική διαδικασία) και εξακολουθεί να προκρίνει την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των Τραπεζών και των οικονομικά ισχυρών σε βάρος της προστασίας της πλειοψηφίας των Ελλήνων πολιτών και δη των πλέον ευάλωτων.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η Κυβέρνηση δεν έκανε δεκτές τις προτάσεις μας που αφορούν ιδίως:

- Στην κατάργηση της αποκλειστικά έγγραφης διαδικασίας στην τακτική διαδικασία και τη **δυνατότητα εξέτασης μαρτύρων**, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.
- Την **κατάργηση της «τυπικής συζήτησης» της υπόθεσης**, η οποία μόνο καθυστερήσεις έχει επιφέρει.
- Στην επαναφορά του **άρθρου 938 ΚΠολΔ** ως ίσχυε πριν τις αλλαγές του ν. 4335/2015, καθώς ως προωθείται η διάταξη, αποστερεί τους οφειλότες του δικαιώματος αναστολής της εκτέλεσης επί κατάσχεσης ακινήτων (πλην της περίπτωσης άσκησης ενδίκου μέσου).
- Στην **κατάργηση του αγωγόσημου στις αναγνωριστικές αγωγές**.
- Στη δυνατότητα άσκησης **αναίρεσης κατά απόφασης επί ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής**.
- Σε διατάξεις, που αφορούν στην αναγκαστική εκτέλεση, όπως η εντολή προς εκτέλεση να υπογράφεται μόνο από δικηγόρο (927) και η δήλωση τρίτου, κατ' άρθρο 985, να γίνεται στο Ειρηνοδικείο της περιφέρειας, όπου γίνεται η κατάσχεση.

Δ. ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΔΙΚΗ

Στο πλαίσιο του παρόντος θέλω να σταθώ ιδίως στην **εμμονή της Κυβέρνησης να εισάγει στις πολιτικές υποθέσεις έναν βαθύτατα κατ' εμέ προβληματικό θεσμό, την πιλοτική δίκη.**

Η πρόβλεψη της πιλοτικής δίκης στις πολιτικές υποθέσεις, εγείρει προφανή ζητήματα συνταγματικότητας, καθώς υπονομεύει εν τοις πράγμασιν τον συνταγματικά προβλεπόμενο διάχυτο και παρεμπίπτοντα έλεγχο της συνταγματικότητας από τα πολιτικά δικαστήρια. Είναι φανερό ότι με την προωθούμενη αλλαγή **εισάγεται «από την πίσω πόρτα» ένα οιονεί συνταγματικό δικαστήριο.**

Ο συγκεντρωτικός έλεγχος, που επιδιώκεται να παρεισαχθεί με το νέο θεσμό της πιλοτικής δίκης απάδει της δικαϊκής μας παράδοσης και του διαχρονικού συνταγματικού μας κεκτημένου.

Οεγγυητικός ρόλος της δικαιοσύνης αναδεικνύεται καθ' ημάς όταν ακόμα και το έσχατο δικαστήριο, οποιοδήποτε επαρχιακό ειρηνοδικείο, έχει την εξουσία και το καθήκον της μη εφαρμογής του αντισυνταγματικού νόμου. Υπέρ της θέσης αυτής συνηγορούν επιχειρήματα θεσμικού, αλλά και πρακτικού χαρακτήρα:

- Εγγενές χαρακτηριστικό της «δικαιοδοσίας» είναι η εφαρμογή του δικαίου. Η δικαιοδοσία ενός δικαστηρίου θα καθίστατο κόλουρη εάν δεν μπορούσε να εφαρμόσει τον ανώτατο κανόνα δικαίου στην έννομη τάξη, το Σύνταγμα, και έπρεπε να παραπέμψει το ζήτημα προς επίλυση σε άλλο δικαστήριο, εν προκειμένω τον ΑΠ με τη διαδικασία της πιλοτικής δίκης.
- Η κρίση περί συνταγματικότητας των κατώτερων δικαστηρίων, που ελέγχεται στον δεύτερο βαθμό, και εν τέλει κρίνεται αμετακλήτως από το οικείο ανώτατο δικαστήριο, έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη ενός **πολύτιμου δικανικού διαλόγου που επιτρέπει την διατύπωση και όσμωση των απόψεων πλειόνων θεσμικών παραγόντων** της δικαιοσύνης (πλειόνων διαδίκων δια των συνηγόρων τους και πλειόνων δικαστών), μέχρις ότου αποκρυσταλλωθεί η νομολογιακή θέση. Σε ζητήματα που απαιτούν αξιολόγηση και δεν καθορίζονται μονοσήμαντα, η διαλεκτική σύζευξη απόψεων, **οι «δισσοί λόγοι» αποτελούν την βέλτιστη εγγύηση ευθυδικίας. Τούτο καθίσταται ακόμη πιο εμφανές στην πολιτική δίκη, όπου ισχύει κατ' εξοχήν το συζητητικό σύστημα και οι πραγματικοί ισχυρισμοί των διαδίκων διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην τελική έκβαση της υπόθεσης.**
- Η εισαγωγή του θεσμού της πιλοτικής δίκης **στερεί κατ' αποτέλεσμα από τους πολίτες την κρίση και προστασία στους προβλεπόμενους βαθμούς δικαιοδοσίας.**
- Σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής, είναι βέβαιο ότι στο ρυθμιστικό της πλαίσιο θα υπαχθούν, κυρίως, υποθέσεις **τραπεζικών συμβάσεων και δανείων (βλ. υποθέσεις ελβετικού φράγκου), εργατικών διαφορών (βλ. υποθέσεις συμβασιούχων) και υπερχρεωμένων νοικοκυριών**, δηλ. θα

θιγούν εν τέλει **οι πλέον αδύναμοι και ευάλωτοι διάδικοι**, οι οποίοι στην παρούσα εξόχως δυσχερή συγκυρία θα έπρεπε να χρήζουν μείζονος προστασίας.

- Σε μία περίοδο, όπου παρατηρούνται τεράστιες καθυστερήσεις στην απονομή της Δικαιοσύνης για τις υποθέσεις των Ελλήνων πολιτών, προκαλεί ιδιαίτερη κατάπληξη ότι η Κυβέρνηση ενδιαφέρεται για την επίσπευση μόνο των δικών που αφορούν σε υποθέσεις Τραπεζών, Funds, οικονομικά ισχυρών συσσωματώσεων και του ιδίου του Δημοσίου.

Για τους λόγους αυτούς, έχουμε ήδη διατυπώσει δημόσια τη θέση ότι είμαστε κατηγορηματικά αντίθετοι τόσο στην πιλοτική δίκη, όσο και σε συγκεκριμένες διατάξεις του σχεδίου νόμου, στις οποίες αδρομερώς αναφέρθηκα.

Η σημερινή δημόσια εκδήλωση-παρέμβαση, με τη συμμετοχή έγκριτων νομικών επιστημόνων, είναι η πρώτη δράση μας που αποβλέπει στην ενημέρωση του σώματος για τις διατάξεις του σχεδίου νόμου και τα σοβαρά ζητήματα που ανακύπτουν.

Παράλληλα, για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης θα προβληθεί στα μέσα ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης spot καταγγελίας των προωθούμενων ρυθμίσεων και πληροφόρησης της κοινής γνώμης για τις επιπτώσεις της συγκεκριμένης νομοθέτησης στην κοινωνία και δη στα πλέον ευάλωτα μέλη της.

Σε περίπτωση που η Κυβέρνηση εμείνει στις θέσεις της, η Ολομέλεια έχει ήδη αποφασίσει να κλιμακώσουμε τις κινητοποιήσεις του σώματος.

Απέναντι στην εξουσιαστική εμμονή και την αλαζονική έπαρση όσων ισχυρίζονται ότι «ο νόμος θα περάσει», με την ίδια επιμονή, συνέπεια και αυταπάρνηση, τους διαμηνύουμε ότι δεν θα διστάσουμε να προχωρήσουμε σε σεστοχευμένη αποχή από όλες τις πιλοτικές δίκες.

Οι αρχές και οι αξίες μας είναι αδιαπραγμάτευτες.